

INOVACE

TEXTOVÝ

EDITOR

gymnázium

Karviná

mezioborový kompetenční
výchovně-vzdělávací předmět

2030+

MODELOVÝ ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM

INTEGROVANÉHO VÝCHOVNĚ-VZDĚLÁVACÍHO PŘEDMĚTU “TEXTOVÝ EDITOR” ZAMĚŘENÉHO NA KOMPETENČNÍ ROZVOJ ŽÁKŮ DLE STRATEGIE 2030+

(strukturní popis)

Zhotovitel: 1. Didaktická dílna Fakulty přírodovědně-humanitní a pedagogické -
Technická univerzita v Liberci
2. Gymnázium Karviná

Podporovatel: 1. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky -
Výzva “Na učitelích záleží”

LIBEREC, KARVINÁ

2022

2030+

CHARAKTERISTIKA PŘEDMĚTU

Vyučovací předmět TEXTOVÝ EDITOR je **dílnou pro produkci textů v prostředí mnohojazyčnosti**. Název předmětu je metaforou, která pojmenovává specifické prostředí, v němž je předmět vyučován, a tím je produkční textová dílna. Navíc je vydavatelem/autorem (neboli **editorem**) textu každý jednotlivý žák, jenž kreativně pracuje na produkci svých **vlastních autorských textových výstupů**.

Předmět realizuje vzdělávací obsah především vzdělávací oblasti **Jazyk a jazyková komunikace** (Český jazyk a literatura, Cizí jazyk), nicméně věcnost, forma a obtížnost jsou zadávány externími předměty/obory/oblastmi, tj. jinými učiteli. Prostor TEXTOVÉHO EDITORU tedy klade silný důraz na **mezioborovost**.

Status předmětu v ŠVP:

4. ročník

povinný

2 vyučovací hodiny

AUTONOMNÍ UČENÍ

Forma práce je založena na **autonomním učení**, kdy vyučující vystupuje jako **kouč a poradce**, jenž žáky provádí ve škole ustaveným kreativním prostředím. Předmět u žáků rozvíjí jejich **učební styly** a **mnohočetné inteligence**, k nimž dílna vytváří vhodné podmínky na jedné straně, a umožňuje žákům individuální rozvoj na straně druhé.

Předmět je zaměřen na rozvoj kompetencí a pracovních činností vycházejících ze skupinové práce a dynamiky, individuálních potřeb a talentu jednotlivých žáků.

DISLOKOVANÁ STANOVIŠTĚ

Předmět probíhá v několika **dislokovaných stanovištích**: běžná učebna, podcastové studio, počítačová učebna, knihovna, mezi nimiž probíhá **pohyb** v průběhu vyučování, popřípadě se do nich musí pracovní skupina v určitý čas objednat. Je kladen důraz na **time-management**.

UPLATNĚNÍ MĚRNÉ METODY SAMR

Výsledky žákovské činnosti jsou publikovány, což jednoznačně vede k redefinici vzdělávacího cíle do stupně M či R. Textové výstupy nejsou samoučelné, nýbrž mají své publikum: **posluchače, čtenáře či diváky**.

Vzdělávací cíl z prostého “napiš text” lze **modifikovat (M)** a **redefinovat (R)** na

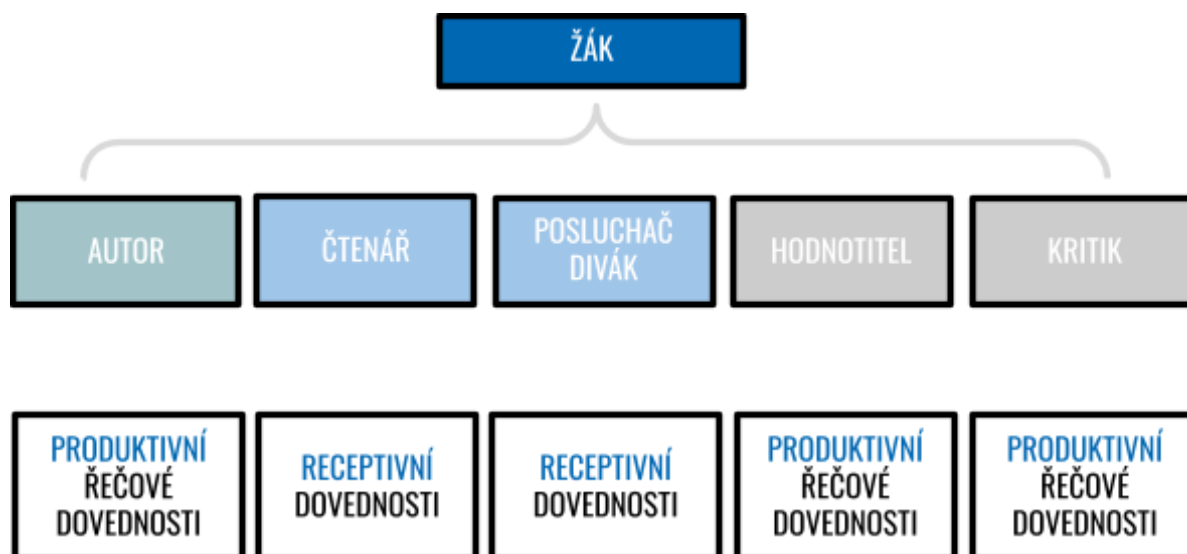
“příprav text k publikaci”
“publikuj text”
“proved’ výběr textů k publikaci”
“proved’ kompozici textů v publikačním médiu”
“cíleně zpracuj text pro určitou skupinu čtenářů”

...

Digitální kompetence je rozvíjena formou softwaru pro zpracování textu, zvuku a obrazu, následně vyhledáváním a analýzou zdrojů především z elektronického prostředí, administrací a tvorbou webových stránek, ovládním prostředí sdílení.

FORMATIVNÍ HODNOCENÍ

Hodnocení v předmětu probíhá **formativně**, tj. dochází k **vzájemnému argumentačnímu hodnoticímu procesu**. Žáci se stávají konzumenty produktů vytvořených spolužáky a hodnotí vzájemně své výsledky, postup práce, týmovou kooperaci.

Formativnímu hodnocení přispívá skutečnost, že se dílna pro produkci textů promění v **dílnu konzumerismu** - tedy především v **dílnu čtení** a **dílnu poslechovou**. V takovém prostředí se pak pěstují dvě gramotnosti:

1. **čtenářská**, zaměřená na porozumění čtenému textu a jeho interpretaci v příslušném kontextu;
2. **posluchačská** (naslouchání), jež upevňuje žáky ve schopnosti vnímat mluvený text v jeho lineárním plynutí, což zvyšuje jejich kompetenci v odhalování manipulací ve světě.

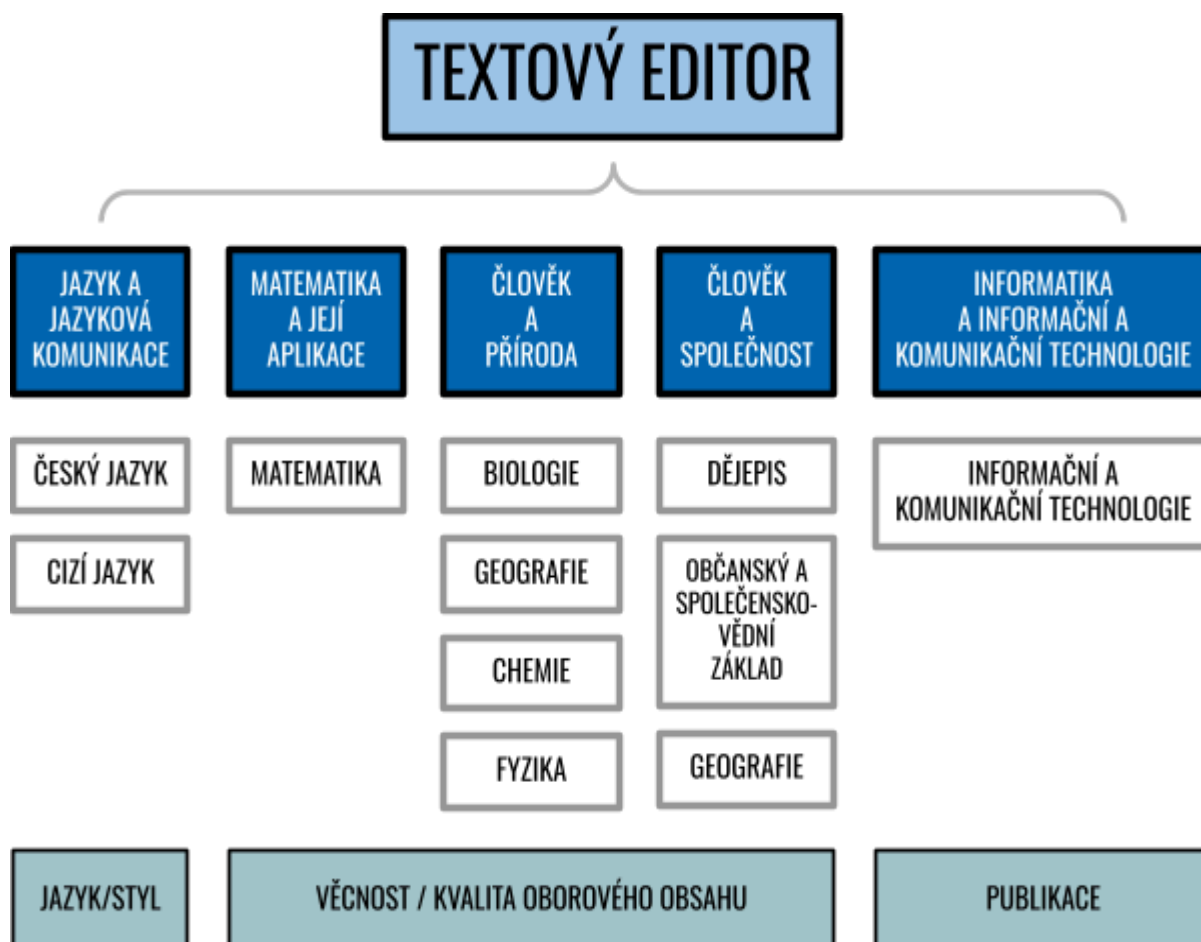
V neposlední řadě jde o značné proniknutí do **mediálního světa** a do jeho záludností, spojených především s **fake news**, jejich dopadem na společnost a nutnosti zvládat jejich **odhalování**.

HODNOCENÍ VĚCNOSTI A OBOROVÉ SPRÁVNOSTI

Další možností hodnocení je v rámci předmětů, které poslaly do TEXTOVÉHO EDITORU svá témata ke zpracování. Žáci mohou být hodnoceni také **zároveň v zadávajícím předmětu**. Tímto způsobem jsou podtrženy mezipředmětové vazby.

INTEGRAČNÍ SCHÉMA

Integrace zahrnuje výstupy z jedenácti vzdělávacích oborů a pěti vzdělávacích oblastí. Je výrazně podtržena **mezioborovost** témat a provázanost jednotlivých vědních oborů tak, aby se odkryly fenomény odkazující k **současnosti** ve vzájemných **souvislostech**.

DVOJÍ RÁMEC OBSAHU

Obsah (věcnost) textových produktů je orámován dvojí produktivní kompetencí

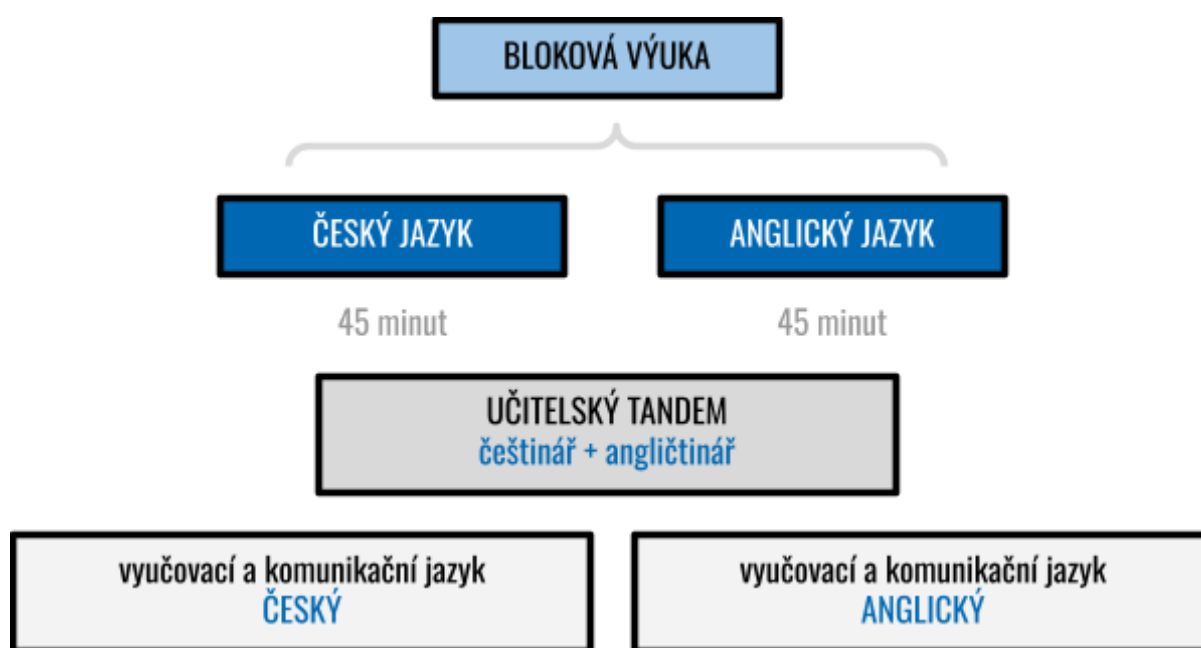
A) řečová produkce - texty jsou mluvené a psané, a navíc jsou produkovány v jazyce mateřském i jazyce globálním

B) technologická produkce (klasický text, mluvený text typu nahrávka, grafický výstup, video s komentářem atp).

ROZVRHOVÁ AKCE

Výuka je vedena v bloku postaveném ze dvou tradičních vyučovacích jednotek v rozvrhu. Devadesátiminutový časový úsek umožňuje vést vyučování s důrazem na **činnosti** jednotlivců i žákovských skupin. Rozvrhovou akci vede **tandem vyučujících**: učitel českého jazyka a učitel anglického jazyka.

Takto rozvržená výuka umožňuje, aby se v předmětech Český jazyk a Anglický jazyk kladl důraz na mluvené slovo; **slohové práce (writing)** se přesouvají do prostředí Textového editoru a je jim věnována soustředěná pozornost v průběhu celého školního roku.

Rozvrhová akce je složena z hodinové dotace oboru český jazyk a literatura a anglický jazyk. Pro tyto obory zůstávají v rozvrhu ještě další samostatně stojící vyučovací jednotky o délce 45 minut, často vedené jiným učitelem.

Bloková výuka probíhá v prostřední textové dílny, počet žáků je redukován na dvacet. Žáci pracují na zvolených tématech dle své svobodné volby s tím, že musí splnit průběžné penzum textů v konkrétních formátech a v konkrétních uzlových bodech daných termínem odevzdání. Žáci pracují ve sdílených dokumentech, aby byl průběh jejich práce kontrolovatelný.

FORMA VÝUKY - SCRIPTORIUM ANEB TEXTOVÁ DÍLNA

Formou výuky je **dílna**, v níž je zadán dlouhodobý (celoroční) **problémový úkol**, jež je rozdělen na dílčí problémové úkoly dané vneseným tématem a formátem zpracování.

Problémový úkol musí žák splnit tak, že využije vhodnou volbu tématu dle jeho potřeb (může si vybrat určité penzum z volitelných témat), a dále splní předepsané povinné texty v jazyce českém i anglickém.

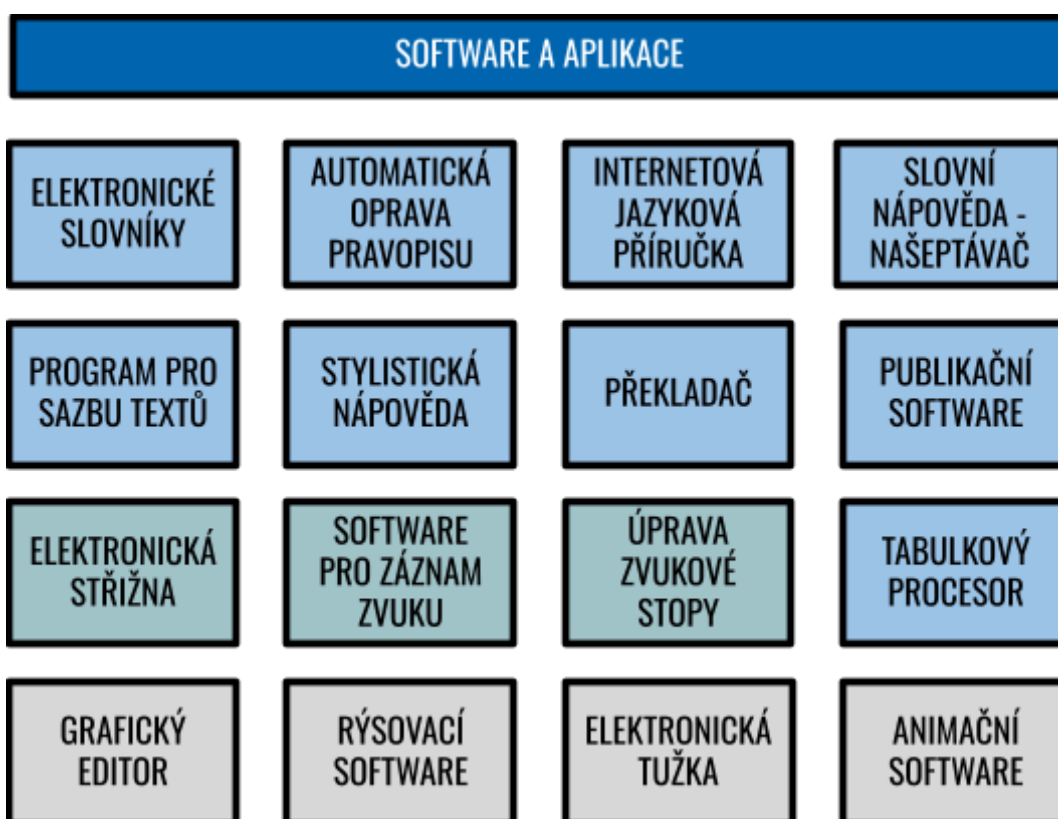
ČASOVÉ ROZVRŽENÍ TÉMAT

V tomto předmětu je časové rozvržení závislé na jednotlivcích, jak si sami odpovědně volí preference při zpracování jednotlivých textových produktů. V dílenském kompetenčním předmětu, který funguje jako vzdělávací prostředí, nelze jednoznačně vytyčit jednotlivá témata na časovou osu.

TECHNOLOGIE

Žáci pracují na svých počítačích nebo na školních přístrojích. Je výhodné, když si přinesou svůj vlastní **elektronický přístroj**, neboť se rozvíjejí v součinnosti s osobním vybavením a svou pracovní plochou. Tu si upravují dle svých potřeb, jež se v kurzu v jeho průběhu vyjevují jako nové.

Uspořádání jednotlivých ikon a úložišť vede žáky k **organizaci práce na elektronickém zařízení**. Mobilní aplikace či počítačový software si žáci stahují do počítače v neplacených i placených verzích; zjišťují, které produkty jsou pro jejich práci příhodnější, mohou je vyměnit za jiné, pokud se inspirojí u svých spolužáků.

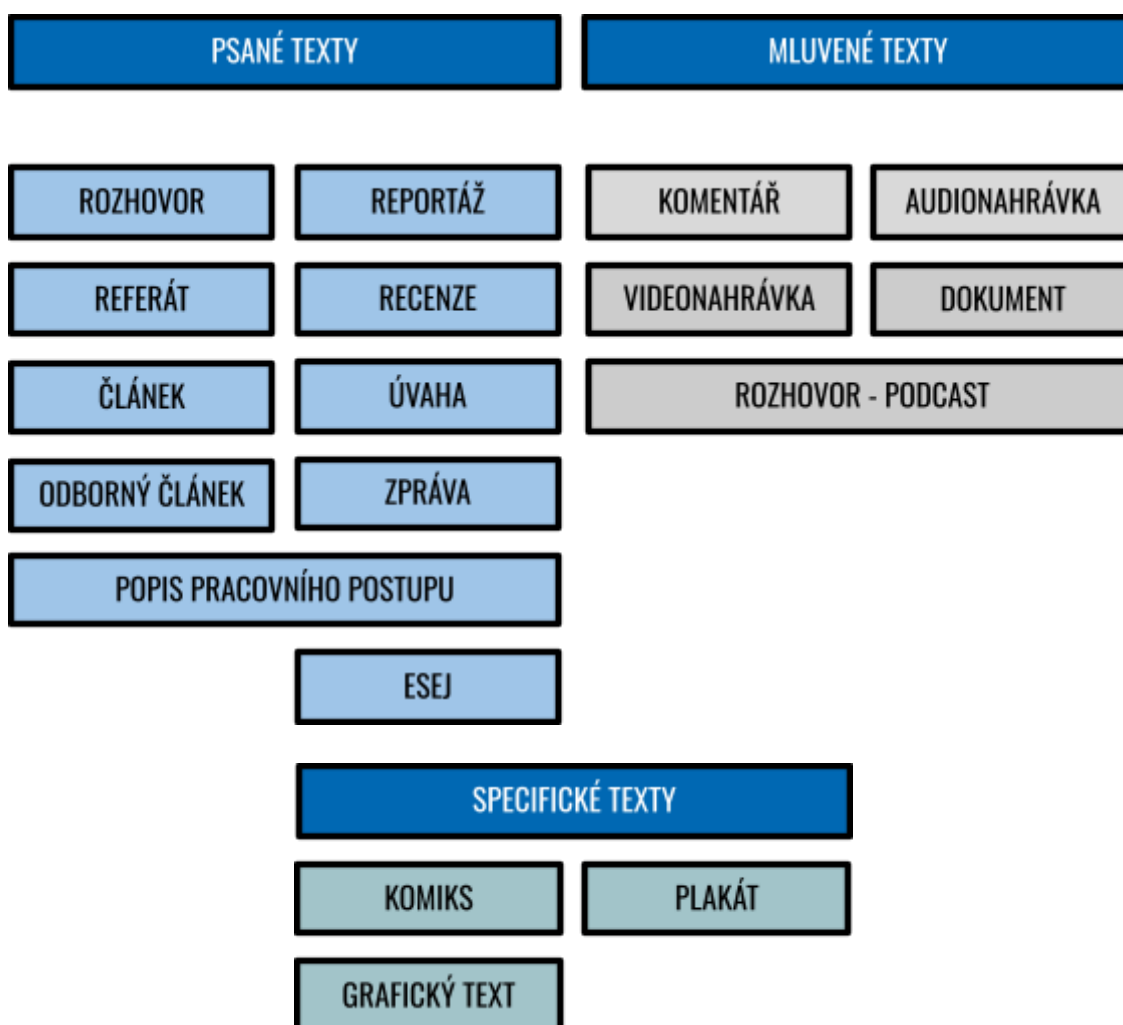

Žáci mohou v dílně pracovat buď zcela samostatně, nebo mohou svobodně vstupovat do skupin, aby svou průběžnou práci konzultovali. Učitelé jsou jim v průběhu práce k dispozici pro případ dotazu, usměrnění, podání názoru či doporučení. Žáci nabývají velmi značné kompetence v oblasti mediální výchovy, mnohojazyčnosti a svými činnostmi se seznamují s výdobytky Průmyslu 4.0 jako s nástroji, kterých moderní absolvent využívá.

OBSAH PŘEDMĚTU

FORMY TEXTOVÝCH PRODUKTŮ

Textové výstupy mají formu psanou, mluvenou a grafickou. U mluvených textů je možné doplnit formu obrazovou formu komentářem (postsynchronem).

U mnoha textových produktů je možné modifikovat formu dle kreativní volby autora či autorského týmu; lze kombinovat různé přístupy a dohodnout se s učitelským tandemem na výsledné podobě hodnocené práce. U prezentace je nutno zdůvodnit volbu hybridního formátu se zřením k jeho účelnosti a společenského dopadu na publikum.

VÝSTUPY

- v mluveném projevu ovládá zásady spisovné výslovnosti a pro účinné dorozumívání vhodně užívá zvukové prostředky řeči (modulace síly, výšky hlasu a tempa řeči; umístění přízvuků a pauz, správné frázování),
- v mluveném projevu vhodně užívá nonverbální prostředky řeči,
- v písemném projevu dodržuje zásady pravopisu a s oporou příruček řeší složitější případy; účinně využívá možnosti grafického členění textu,
- v písemném i mluveném projevu volí vhodné výrazové prostředky podle jejich funkce a ve vztahu k sdělovacímu záměru, k dané situaci, kontextu a k adresátovi,
- ve svém projevu uplatňuje znalosti tvarosloví a slovtvorných a syntaktických principů českého jazyka,
- používá různé prostředky textového navazování vedoucí ke zvýšení srozumitelnosti, přehlednosti a logické souvislosti sdělení; uplatní textové členění v souladu s obsahovou výstavbou textu a rozvíjením tématu,
- při tvorbě vlastního textu mluveného i psaného využívá základní principy rétoriky,
- volí adekvátní komunikační strategie, zohledňuje partnera a publikum,
- posoudí a interpretuje komunikační účinky textu, svá tvrzení argumentačně podpoří ve formativně hodnotící diskuzi,
- pořizuje z textu výpisky, zpracovává výtahy, konspekty,
- efektivně a samostatně využívá různé informační zdroje,
- používá bohatou všeobecnou slovní zásobu k rozvíjení argumentace, aniž by redukoval to, co chce sdělit.

TALENT-MANAGEMENT

Veškeré výstupy jsou připraveny k publikaci, probíhá výběr pro publikační platformy na webu či na sociálních sítích. Z takto ustaveného prostředí se snáze rekrutují žáci, kteří se chtějí profesně orientovat na mluvené psané slovo, žurnalisté, autoři odborných článků - talenty jednotlivých žáků jsou podpořeny v další práci. Rozvíjí se jejich schopnost vyjadřovat se v cizím jazyce, jsou schopni cvičit se jako mluvčí a aktivní posluchači.

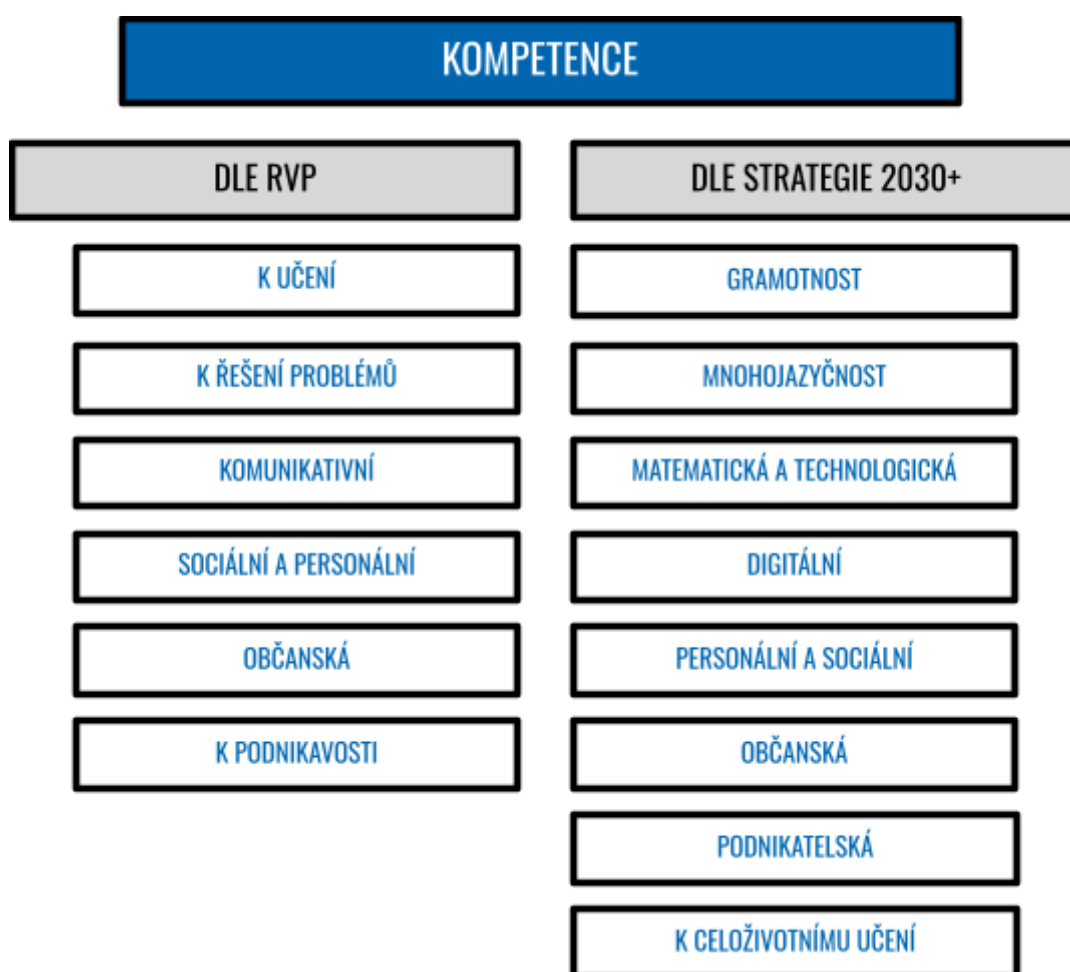
PRŮŘEZOVÁ TÉMATA

Činnostním vyučováním v kompetenčním předmětu se žáci setkávají s dalšími průřezovými tématy, s nimiž jejich aktivita v předmětu MAPA vytváří **dotyk**, anebo výrazný **průnik**. Mapa jako samostatně stojící předmět ustavuje prostředí, v němž se zcela ukazuje povinné průřezové téma **Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech**.

KOMPETENCE

Klíčové kompetence z RVP pro gymnázia jsou pojaty mnohem širěji. Předmět se nezaměřuje na každou kompetenci zvlášť, nýbrž je procvičuje společně za účelem vyšší kompetenční výbavy absolventa. **Dílečná aktivita** v předmětu TEXTOVÝ EDITOR rozvíjí prostřednictvím **činnostního vyučování** kompetence uvedené ve **Strategii 2030+**, jež lépe odpovídají potřebám současnosti.

Předmět rozvíjí **produktivní řečovou kompetenci v českém jazyce i anglickém jazyce**. Činnosti a dynamika skupiny, stejně jako zadaná témata rozvíjejí další specifické dovednosti a schopnosti. Tandem vyučujících hovoří jazykem českým i jazykem anglickým, a takto poskytuje žákům instrukci v průběhu vyučování, čímž žáky rozvíjí v mnohojazyčné komunikaci.

KOMPETENČNÍ CÍLE PŘEDMĚTU

Činnostní vyučování s autonomií žáka za podpory učitelského tandemu:

- vede žáky k tomu, aby si své učení a pracovní činnost sami **plánovali a organizovali** a využívali je jako prostředku pro seberealizaci a osobní rozvoj;
- vede žáky k tomu, aby efektivně využívali různé strategie učení k získání a zpracování poznatků a informací, hledali a **rozdělili účinné postupy ve svém učení, reflektovali proces vlastního učení a myšlení**;
- učí žáky **kriticky přistupovat ke zdrojům** informací, informace tvořivě zpracovávat a využívat při svém studiu a praxi;
- vede žáky ke **kritickému hodnocení vlastního pokroku** při dosahování cílů svého učení a práce, k přijímání ocenění, rady i kritiky ze strany druhých, k čerpání poučení z vlastních úspěchů i chyb pro další práci;
- projevuje vůči každému žákovi **očekávání úspěchu**, využívá **formativního hodnocení** a tím motivuje žáky k dalšímu studiu;
- vnímá i aktivně zjišťuje **vzdělávací potřeby jednotlivých žáků**, s přihlédnutím k tomu používá různé metody a postupy a pomáhá tak žákům najít vlastní cestu k úspěšnému osvojení látky;
- vede žáky k vlastní **tvořivosti a samostatné činnosti**, motivuje je zadávanými tématy a vede k uvědomělému **propojování informací** z různých předmětů;
- zadává úkoly, při kterých žáci zpracovávají a kombinují informace z různých zdrojů v českém i anglickém jazyce, a kriticky je hodnotí a vede žáky k využívání dříve osvojených znalostí;
- zařazuje do výuky **různorodé autentické materiály**, aby rozvíjel jazykové i odborné dovednosti a znalosti svých žáků;

- zařazuje metody, při kterých se žáci učí **sami rozpoznat problém**, objasnit jeho podstatu, rozčlenit ho na části, dojít k vlastním objevům, řešením a závěrům;
- vede žáky při řešení problémů k uplatňování vhodných metod a dříve získaných vědomostí a dovedností, kromě analytického a kritického myšlení vede žáky k využívání tvořivého myšlení s použitím **představivosti a intuice**;
- vede žáky ke kritickému **prozkoumávání** různých pohledů a názorů, učí žáky vnímat, přijímat i samostatně formulovat **alternativní možnosti řešení** a pracovat s nimi;
- motivuje žáky ke zvažování možných kladů a záporů jednotlivých variant řešení, včetně **posouzení jejich rizik a důsledků**;
- seznamuje žáky s jazykovými prostředky, které čeština i angličtina používají pro různé funkce (např. vyjádření souhlasu/nesouhlasu, diskuze o problému, navrhování řešení ...) a **vytváří takové modelové situace** či úlohy, které vedou k jejich použití;
- vede žáky k tomu, aby byli schopni v rámci skupinového úkolu **formulovat hypotézy, cíle, postup práce, alternativní řešení a závěry práce**;
- vede žáky k tomu, aby byli schopni **argumentovat a obhájit postup práce**, alternativní řešení a podložené závěry práce;
- seznamuje žáky s jazykovými prostředky, které čeština i angličtina používají v ústní i písemné komunikaci v oblasti **funkčních stylů, registru** (formální, neutrální, neformální);
- motivuje žáky efektivně **využívat dostupné prostředky komunikace**, verbální i neverbální, včetně symbolických a grafických vyjádření informací různého typu;
- vytváří příležitosti pro **vzájemnou komunikaci žáků** v českém i anglickém jazyce a **soustavně k ní žáky vede**;
- vede žáky k efektivnímu využívání **moderních informačních technologií** ve vzájemné komunikaci;
- v mluvených i psaných projevech rozvíjí schopnost žáků **naslouchat názoru druhých**, kriticky ho hodnotit a zaujmout k němu stanovisko;
- vede žáky k **prezentaci vlastní práce před spolužáky**, ke schopnosti **hodnotit a tolerovat různost projevu**;

- vede žáky k **porozumění sdělením různého typu** v různých komunikačních situacích, ke správné interpretaci sdělení a k věcné argumentaci;
- zadává úkoly, při kterých žáci **spolupracují**, umožňuje žákům reflektovat úspěšnost dosažení cíle;
- pomáhá žákům **stanovovat si cíle a priority** s ohledem na své osobní schopnosti, zájmovou orientaci i životní podmínky;
- podporuje žáky při rozvoji jejich schopností a osobnosti, aby **dokázali reálně posoudit své fyzické a duševní možnosti, byli schopni sebereflexe a sebekritiky** a dokázali se přizpůsobit měnícím se životním a pracovním podmínkám;
- přispívá k vytváření a udržování **hodnotných mezilidských vztahů** při skupinové práci založených na vzájemné úctě, toleranci a empatii;
- podporuje schopnost žáka **vystupovat před kolektivem spolužáků**;
- rozvíjí smysl žáků pro **spravedlnost**;
- vede žáky k **rozhodování na základě vlastního úsudku, odolávání společenským i mediálním tlakům**;
- vytváří situace posilující u žáků smysl pro **solidaritu a toleranci**, trvá na zdvořilém chování žáků vůči učitelům i mezi sebou;
- umožňuje žákům rozšiřovat své poznání a **chápání kulturních a duchovních hodnot**, spoluvytvářet je a chránit;
- reflektuje ve výuce **aktuální společenské a přírodní dění** a jeho historické a kulturní souvislosti ve světě a v České republice a motivuje žáky k zaujímání a obhajobě informovaných stanovisek;
- motivuje žáka **posuzovat události a vývoj veřejného života**, sledovat, co se děje v jeho bydlišti a okolí, zaujímat a obhajovat informovaná stanoviska.
- vede své žáky k **odpovědnosti za svoji budoucnost** a získávání znalostí, které budou ve svém budoucím povolání potřebovat, učí je **plánovat a stanovovat si reálné krátkodobé i dlouhodobé vzdělávací cíle**, vysvětluje žákům jejich význam;

- motivuje žáky **dokončovat zahájené aktivity**, motivuje je k dosahování úspěchu, spolu se žáky **průběžně revidují a kriticky hodnotí dosažené výsledky**, korigují další činnost s ohledem na stanovený cíl;
- při zadávání úkolů **zohledňuje a využívá mezipředmětové vztahy**, tak aby žáci porozuměli prolínání jednotlivých oborů a jejich využití v reálných situacích v praktickém životě;
- vede žáky k **uvědomělému plánování práce** a ke správnému časovému rozvržení dlouhodobějších činností a pracovních úkolů, následně dbá na dodržování termínů a hygienu práce, poskytuje žákům konzultace;
- učí žáky **pracovat ve skupině a nést zodpovědnost za svěřenou část společné práce**, přičemž skupiny určuje tak, aby se naučili spolupracovat žáci různých schopností a dovedností;
- učí žáky **respektovat duševní vlastnictví a jeho nedotknutelnost**, projevuje **nulovou toleranci k plagiátorství**, vyžaduje správné uvádění citací, zdrojů a pramenů, ze kterých žák při zpracovávání úkolů čerpal;

Zpracovali:

Mgr. Miroslav Slowik, Ph.D.

Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická, Technická univerzita v Liberci, garant Didaktické dílny

Mgr. Monika Brzá

Gymnázium Karviná, pedagogický lídr

Mgr. EMil Horký, Ph.D.

Gymnázium Karviná, garant výchovně-vzdělávacího kompetenčního předmětu Textový editor, sekce anglický jazyk

Mgr. Petra Adamczyk

Gymnázium Karviná, garant výchovně-vzdělávacího kompetenčního předmětu Textový editor, sekce český jazyk